

СУЧАСНИЙ БІБЛІОТЕКАР: ПРОФЕСІОНАЛ ТА ОСОБИСТІТЬ (З досвіду роботи бібліотек Запорізької області)

У наш час неможливо переоцінити роль бібліотеки як одного з основних соціальних інститутів, що сприяє розвитку освіти, інформаційної культури особистості, її духовності. Чи відповідають наші бібліотеки поставленим завданням? Які перспективи їхнього розвитку на найближче майбутнє? Для того, щоб відповісти на ці запитання, потрібно визначити, які ресурси ми маємо.

Одним із важливих факторів розвитку бібліотеки є її кадровий склад. У сучасній концепції управління персоналом визнається найважливішим стратегічним ресурсом, яким необхідно ефективно керувати, вкладати в його розвиток чималі зусилля й кошти.

У Запорізькій області, як і в більшості регіонів країни, на жаль, спостерігається значне старіння кадрів, тому проблема залучення, а головне – закріплення молодих фахівців у бібліотеці – чи не найважливіша.

Наразі молоді й відносно молоді (до 35 років) працівники становлять 18% від загального кадрового складу бібліотек, причому в містах їх 22,2%, у сільській місцевості – 16,5%; 22,6% із них мають вищу освіту (у міських бібліотеках – 42%, у сільських – 13,8%), вищу базову – 57,9%. Характерно, що питома вага спеціалістів з вищою фаховою освітою складає тільки 19,4%, а з вищою педагогічною – 80,6%. У містах ця тенденція виражена ще більше: 14,3% і 85,7%. На селі частка педагогів серед фахівців з вищою освітою складає 73,3%.

Треба визнати, що молоді фахівці досить успішно працюють на всіх напрямках бібліотечної діяльності. Однак є ділянки роботи, що викликають у них особливу зацікавленість. Це електронні ресурси й усе, що з ними пов'язане; бібліотечне краєзнавство і туризм; питання іміджу й реклами бібліотеки; бібліотечне обслуговування дітей та молоді.

Завдяки творчим прагненням, своїй мобільності бібліотечна молодь швидко засвоює і підхоплює інноваційні ідеї, активно включається в пріоритетні проекти. Проте світ, що швидко змінюється, пред'являє до професії бібліотекаря нові вимоги і, як наслідок, виникає необхідність постійного навчання, удосконалення своїх знань.

Саме для реалізації цих завдань було задумано і проведено обласний конкурс молодіжних інноваційних проектів. Його організаторами стали Запорізька бібліотечна асоціація, Запорізька ОУНБ ім. О. М. Горького, обласний комітет профспілки працівників культури.

Мета конкурсу – розвиток та закріплення кадрів бібліотек через стимулювання творчої діяльності, надання допомоги бібліотечній молоді в її професійному становленні. До участі у цьому творчому змаганні було запрошено представників усіх бібліотек регіону, незалежно від форм власності, без будь-яких обмежень.

Ідея організаторів полягала в тому, що саме професійне спілкування, обмін інноваційним досвідом, знайомство з новими практичними напрацюваннями допоможуть молоді яскравіше розкрити свій професійний потенціал, більш зацікавлено, а отже успішно, використовувати свої творчі можливості.

Наші надії цілком справдилися. Конкурс пройшов у прекрасній атмосфері – дружній і творчій. Ідеї й проекти учасників були актуальними та різноманітними. Ми побачили професіоналів, яких дійсно цікавить використання інтерактивних техно-

логій. Вони реально знаходять усе нові й нові способи зв'язку зі співтовариством, у якому працюють.

О. Тарлінська

Одним із переможців конкурсу стала бібліотекар Приазовської районної бібліотеки для дітей Л. Ковальова, яка представила творчу програму «Літо з книгою» та її мультимедійний варіант. Потрібно відзначити, що ця бібліотека завжди дивує розмаїттям заходів. Мета передбаченого проекту – удосконалення бібліотечно-інформаційного обслуговування юних читачів у ЦБС у літній період.

У рамках проекту проводились екскурсії, ігрові програми, конкурси, зокрема КВК і брейн-ринги. Спонсорами цих заходів були відділ у справах сім'ї і молоді Приазовської райдержадміністрації, місцеві фермери, приватні підприємці.

У травні 2008 р. у бібліотеці відбулася презентація літніх читань «У книг немає канікул», був оголошений конкурс на кращого читача літа «Книжковий врожай».

У роботі з організації дозволя дітям, широкого залучення їх до читання бібліотеки району тісно співпрацюють зі шкільними торами, іншими організаціями, котрі займаються літнім відпочинком дітей.

Не залишились осторонь проекту і дорослі, для яких було підготовлено пам'ятку «Навчїть дитину любити книгу». Вона вручалася батькам, які взяли участь в акції «Книга + Я = кращі друзі».

Широкого розголосу серед приазовців набув оголошений через місцеву газету районний конкурс творчості дітей і підлітків. Його результатом стала збірка «Я оспівую рідний край», до якої ввійшли найкращі літературні твори юних читачів. Книгу ілюстровано дитячими малюнками. Спонсори видання – районні державна адміністрація і рада. Підсумком акції стали загальнорайонні свята: «Ми – народ, який читає» і «Зовсім не секретно».

Нині ЦРБ працює над реалізацією нового цікавого проекту – «Приазов'я православне».

Серед переможців обласного конкурсу – бібліограф Мелітопольської районної ЦБС А. Бондаренко, котра представила свою творчу програму «Перлини Мелітопольщини», розраховану на 2008-2013 рр.

На території Мелітопольського району є багато історико-культурних зон, найвідоміші з яких – Національний історико-археологічний комплекс «Кам'яна Могила», заповідна зона «Цілючі джерела», заповідник «Старо-Бердянське лісицтво»; активно розвивається зелений туризм. Це зумовило необхідність пошуку нових форм обслуговування користувачів, котрі цікавляться проблемами краєзнавства і туризму. Завданнями програми стали:

- формування єдиного культурно-інформаційного простору регіону;
- збереження й збагачення інформації про край, його історико-культурну спадщину, національні, місцеві звичаї та традиції;
- встановлення партнерських зв'язків і взаємодія з іншими організаціями та установами;
- PR-акції з метою привернення уваги жителів до питань краєзнавства, туризму, інформаційних ресурсів бібліотеки.

Нині при ЦРБ створено інформаційно-туристичний центр

“Великий степ”, який надає відомості щодо туристичних об’єктів та маршрутів, послуг турагенцій та туроператорів, пропонує краєзнавчу літературу. Для користувачів відкрито Інтернет-центр; формується база даних про туристично привабливі об’єкти Мелітопольського району. Бібліотека розпочала видання рекламної продукції з краєзнавчого та зеленого туризму.

Серед спонсорів – громадська організація, учасник проекту партнерства Канада – Україна “Регіональне врядування та розвиток краю”.

В рамках обласного конкурсу було представлено мультимедійні презентації Запорізької міської ЦБС для дорослих та Василівської районної ЦБС, присвячені ідеям створення привабливого іміджу бібліотеки, рекламі інформаційних фондів та різноманітних послуг, залученню до співпраці потенційних партнерів і спонсорів. Автори проектів – завідувачка бібліотеки-філії ім. Т. Г. Шевченка Запорізької МЦБС Н. Калініна та заступник директора Василівської ЦРБ Н. Коноваленко.

Інноваційність проектів полягала у використанні сучасних технологій для швидкого ознайомлення широкого загалу зі всебічною діяльністю бібліотечних закладів, розповсюдженні з метою широкої реклами презентаційних дисків.

Велику зацікавленість викликала ідея волонтерського руху «Скажи книзі – так!», запропонована завідувачкою бібліотеки-філії ім. З. Космодем’янської Запорізької міської ЦБС для дітей О. Мельниковою. Головний задум проекту – консолідація зусиль бібліотечних, освітніх, громадських організацій, друзів бібліотеки для посилення уваги до проблем дитячого читання. У плані реалізації проекту – проведення свят, пов’язаних із книгою і читанням; створення куточків читання в дитячих лікарнях, при-тулках, інтернатах, у супермаркетах; відвідування дітей із обмеженими фізичними можливостями; проведення акцій «Подаруй книгу», «Почитай-но!». О. Мельникова тісно співпрацює із ЗМІ, вона ініціатор створення радіопроеграми «Хвилинка про читан-

ня», учасниця обласних телевізійних програм «Домовуша» і «Від 0 до 6». Довгострокові очікувані результати проекту – охопити волонтерським рухом усе місто, залучити до нього громадські організації, спонсорів, видатних людей обласного центру.

Наведені приклади – лише незначна частина проектів, представлених молодими бібліотекарями на конкурс.

Обласний конкурс молодіжних інноваційних проектів виявив фахові якості молодих працівників бібліотек Запорізького краю, їхню професійність, ерудицію, ініціативність, комунікабельність, відкритість до нововведень. Вони творчо підходять до своєї роботи, вважають її потрібною та корисною. Заповнюючи анкету «Якби я був директором...», багато з молодих фахівців висловили свою незалежну думку про бібліотечну діяльність, перспективи функціонування бібліотечних закладів, внесли конструктивні пропозиції щодо переорієнтації традиційних усталених поглядів на ці інституції та їхні функції.

Разом з тим, конкурс виявив ряд проблем, які стосуються, зокрема, невеликої кількості молоді у бібліотеках, її фахової підготовки (вищу освіту має лише кожен четвертий, багато з них – педагоги), нагальної необхідності у післядипломній освіті (бажано – короткострокової). Недостатньо розроблені система мотивації праці, методи матеріального і морального стимулювання; не завжди створюються умови для прояву творчих і новаторських здібностей молодих працівників. Обласні методичні центри не приділяють належної уваги креативній, творчій молоді. Мабуть, своєчасним є питання про створення молодіжного клубу, який міг би стати центром інноваційної думки.

Безперечно, певна частина цих проблем потребує негайного розв’язання на загальнодержавному рівні (відновлення ефективної та якісної системи підготовки фахівців у спеціальних ВНЗ, на обласних курсах підвищення кваліфікації, підвищення престижу професії). Є необхідність і у розробці концепції державної молодіжної кадрової бібліотечної політики.

СУЧАСНЕ ІНФОРМАЦІЙНЕ СЕРЕДОВИЩЕ

ЄВРОПЕЙСЬКА ЦИФРОВА БІБЛІОТЕКА

20 листопада 2008 року відбулося офіційне відкриття Європейської цифрової бібліотеки «Europeana», мета якої об’єднати в єдину мережу та зробити загальнодоступними бібліотеки, архіви та музеї європейських країн. Більш як 1 000 культурних установ зі всієї Європи надали матеріали для того, щоб зробити доступними в режимі он-лайн понад 2 млн. книг, карт, записів, фотографій, архівних документів, малюнків та кінофільмів. Інтерес до Бібліотеки був таким великим, що її сервери не витримали величезної кількості користувачів (cid:image001.jpg@01C95945.77C7AD40).

Відповідно до експертних рекомендацій, веб-сайт «Europeana» був розрахований на 5 млн. кліків на годину. Проте реальний інтерес втричі перевищив такі розрахунки. Масовий наплив користувачів сповільнив роботу настільки, що навіть подвоєння серверних можливостей по обіді 21 листопада не допомогло вирішенню ситуації. Тому адміністрація «Europeana» та Європейська Комісія прийняли рішення закрити сайт для доопрацювання.

«Europeana» повинна бути більш потужною та пристосованою для роботи в години пік щодо запитів, як це було відразу після запуску – тисячі користувачів в одну і ту ж секунду шукали відомі твори культури, наприклад «Мону Лі-

зу» Леонардо да Вінчі чи книги Ф. Кафки, М. Сервантеса, Дж. Джойса. Найбільший інтерес виявили мешканці Німеччини, Франції, Іспанії, Італії та Нідерландів. Також 4% відвідувачів представляли США.

«Europeana» знову відкрилася для відвідувачів 23 грудня минулого року. Тепер пропускну спроможність серверу було збільшено в чотири рази, передбачено, що адміністратори контролюватимуть кількість відвідувачів у години пік. За інформацією Європейської Комісії, найбільшою країною – постачальницею оцифрованих матеріалів є Франція (52% всього матеріалу), передусім завдяки знаменитому проекту електронної бібліотеки Gallica. По 10% нині постачають Нідерланди та Сполучене Королівство, 8% – Фінляндія, 7% – Швеція.

Наразі «Europeana» працює трьома мовами – англійською, німецькою, французькою, а в перспективі – 21 європейською мовою.

У лютому ц. р. цифрова бібліотека поповниться новими матеріалами, а до 2010 року обсяг її ресурсів має сягнути 10 млн. документів.

За матеріалами Представництва Європейської Комісії в Україні, прес-служби Європейської Комісії підготувала **Т. Ярошенко**